

Fejlanbragt i 26 år i åndssvageforsorgen bliver "psykiatriens Robin Hood" og medstifter af Galebevægelsen

Den forunderlige og rystende historie om aktivisten Christian Bonde fortælles i ny biografi begået af Birgit Kirkebæk og Benny Lihme

Måske har du mødt Christian Bonde, en langhåret og skægget lidt skrutrygget mand på gågaden i din by, set ham sælge klistermærker for Galebevægelsen og uddele pjecer, reklamer og publikationer. Han var meget rejsende og meget synlig – men han gennemførte også personligt en stor rejse.

Christian Bonde blev som fem-årig anbragt under åndssvageforsorgen. Han pendler de næste 26 år rundt på forsorgens store anstalter. Uanset hvor han er anbragt, stikker han af. Men efter 26 år som fejlanbragt sker miraklet ved et tilfælde: man finder ud af, at han ikke er åndssvag. Her begynder et nyt liv, han bliver aktivist og kæmper for sindslidendes ret til en ordentlig behandling. Han er medstifter af Galebevægelsen og bliver kendt som "psykiatriens Robin Hood".

Christian Bonde var ikke optaget af sin egen historie (fortid), han ville se frem. Han efterlod sig ved sin død, i 2001 63 år gammel, kun de journaler og sagsakter, der offentligt var arkiveret, og naturligvis erindringer hos de rigtig mange han omgikkes med - fagfolk, aktivister og politikere. Historikeren og handicapforskeren Birgit Kirkebæk har haft adgang til journal og sagsakter. Benny Lihme var ven og aktivist sammen med Bonde. De har nu sammen skrevet Christian Bondes biografi, som de har kaldt *BONDE – gal mand på rette vej*.

EN "KVOTIENT" FRA AT VÆRE NORMAL

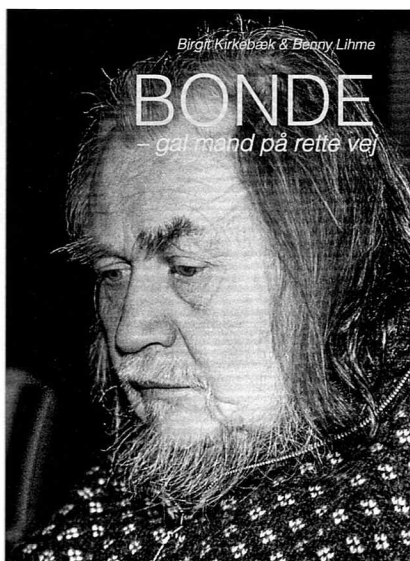
Christian Bondes biografi er vigtig af flere årsager. Det er en historie om et menneske, der er udsat for den "magt" - bogen taler om afmagt og modmagt – det er i

EN SUND SJÆL I ET SYGT SAMFUND

26 år at blive set på som åndssvag i mild grad. Bondes intelligenskvotient måles til 74, desværre går grænsen for åndssvagehed ved 75 – han når aldrig i de 26 år i forsorgen at score mere end 74. Ingen ser hans ressourcer i øvrigt, diagnosen lukker for at fortolke hans evindelige oprør, flugt, tyverier, slugen søm, skruer med mere som andet end, at han er åndssvag.

Kirkebæk, der skriver om forsorgsperioden, peger på, at disse handlinger også kan forstås som Bondes trang til at møde ligesindede gennem hospitalsindlæggelse og indsættelse i arrest - og der håbe på at blive set som en, der er fejlanbragt.

Fortællingen om Bonde er chokerende i forhold til, hvordan et menneske kan blive omfattet og opfattet af sine omgivelser på så markant forskellig måde: Først som åndssvag uden udviklingsmuligheder, med utallige domme og afgørelser, der bekræfter og fastholder omgivelserne i, hvem han er. Hans protester, klager, ja alt, bliver tolket som noget ved hans åndssvage personlighed, umoralsk, selvhævdende. Dernæst, ved et tilfælde, indlæggelse på hospital, igen det med søm, der skal opereres ud, hvor han bliver mødt af en ung læge, der ikke ser Bonde som åndssvag og sætter en undersøgelse i gang. Det må efter de 26 år i forsorgen opleves som et mirakel for Bonde.

Birgit Kirkebæk og Benny Lihme:
BONDE – gal mand på rette vej.
183 sider. Kr. 200,-.
Forlaget Social Kritik.

UD AF FORSORGEN OG IND MED FØLELSERNE

Fra dette øjeblik beskrives Bonde på en helt ny måde – det er umuligt at fatte, at det er det samme menneske, der beskrives. Og som noget meget afgørende ses Bonde nu også som en, der har følelser. Fra dette øjeblik starter en ny tilværelse, hvor Bonde efter de mange års oprør mod for sorgen – otte centimeter journal, det meste er dokumenter om klager til ministerier, forsorg, ombudsmand mm. – udvikler sig til en konstruktiv, kreativ og til tider meget vred aktivist og stifter af Galebevægelsen.

Det står i modsætning til forsorgens hensigt, som Kirkebæk understreger: Bonde skal lære at acceptere diagnosen, indse at han aldrig vil kunne klare sig selv uden støtte fra forsorgen, acceptere og være taknemmelig for den hjælp, han får. Han skulle kort sagt forandre sig og tilpasse sig de normer, de professionelle stillede op. Kirkebæks gennemgang af journal og dokumenter er med sin saglige tilgang et meget vigtigt dokument over temaet: ”Sådan som vi ser dig, sådan behandler vi dig”.

OPBRUD

Vigtig er bogen også, fordi det er en historie om det opbrud, der skete indenfor psykiatrien i 70’erne, som var parallel med kvindefrigørelsen og bøssernes be-

frielsesfront. Det var også tiden med festivaler og tiden, hvor filmene ”Gøgereden” og ”Family Life” gav inspiration. Tiden hvor psykiatrien var til offentlig debat, med nyt psykiatrisyn og med ønsket om, at psykiatrien (behandlingen) skete der, hvor patienterne kom fra, nemlig i distriktspsykiatrien.

Benny Lihme, der er vidne og deltager i Galebevægelsens stiftelse og liv over en årrække, skriver om sine egne oplevelser, og samler i mange interviews vigtige oplysninger om Bonde som aktivist og menneske, men sætter også bevægelsen ind i en psykiatrisk og socialpædagogisk samfundsmæssig og politisk forståelse. Det er forrygende historielæsning.

HANDLING IKKE BEHANDLING

Vigtigt er også, at bogen redegør for, hvordan Bonde som aktivist arbejder, hvor uimponeret hans tilgang er til alle, han kan se, der måske kan gøre en forskel for det, han kæmper for. For Bonde er god til at se folk an. Måske er Bonde også en af de første rigtige whistleblowere med god kontakt til de to Christiansborgpolitikere Peter Duetoft og Tove Fergo. Fergo, der også var præst, bisatte faktisk Bonde den dag, hun blev udnævnt til kirkeminister.

Bogens afsnit om miraklet, Bonde ved korsvejen med ny diagnose, skrevet af begge forfattere, er en tekst om nyorientering, om hvordan Bonde går fra åndssvageforsorg til Sct. Hans (psykiatrisk hospital) og bliver indlagt uden at være en egentlig psykiatrisk patient. I dette hospitalsmiljø får han plads til at være den oprører, han har været hele sit liv, og bliver til en anerkendt aktivist. Det er et tankevækkende kapitel, fordi det er så sjældent, at en sådan historie om forvandling af et menneskes liv folder sig ud – en moderne Kaspar Hauser-myte.

Christian Bonde fortjener denne biografi – og han fortjener at ses i en større sammenhæng – ham der sagde *handling ikke behandling* og *En sund sjæl i et sygt samfund*. Kirkebæk og Lihme har løst opgaven, så det er blevet spændende og oprivende god læsning.

*Denne anmeldelse er tidligere bragt i
LEV nr. 8, december 2017.*

*Se også interview med forfatterne i
Bibliotek for Læger, marts 2018.*